

Studente Nooitgedagt: 'In de lessen zijn we nog nooit op deze manier aan het denken gezet over diversiteit'

Bomendag Van Hall Larenstein met thema diversiteit opent de ogen van studenten

Hogeschool VHL, voorheen Hogeschool van Hall Larenstein, hield op 11 december 2014 een bomendag. Het thema was 'diversiteit van bomen in het stedelijk gebied'. Hans Jacobse, coördinator van de minor Bomen en Stedelijke Omgeving, verwittigde de Boomzorg-redactie hiervan, met name omdat hem in de BOMENMONITOR-enquête een vraag was opgevallen: of respondenten vonden dat er te weinig aandacht aan diversiteit wordt besteed binnen het onderwijs. De strekking van zijn boodschap: er wordt aan gewerkt.

Auteur: Santi Raats
Foto's: VHL

De Bomendag is georganiseerd voor derde- en vierdejaars studenten van de richting tuin- en landschapsinrichting en bos- en natuurbeheer en geïnteresseerden uit het werkveld. In totaal zijn er een zestal presentaties gegeven die de studenten inzicht moesten geven in valkuilen en mogelijkheden rondom de diversiteit van bomen in stedelijk gebied. Henry Kuppen trapte de dag af met een presentatie over de risico's van monoculturen. John Riggers, docent bos- en natuurbeheer bij Hogeschool VHL, vertelde over diversiteit in bosbouw. Daarna gaf studente Hanneke Louws een presentatie over de integrale beplantingsmethode van Frits Ruyten, bij wie zij stage heeft gelopen.

Een vuistregel voor diversiteit

Aranea Floor, projectadviseur bij Stadsburo en onderwijsassistent bij Hogeschool VHL, had een literatuurstudie gedaan naar de 10/20/30-regel van de Amerikaanse onderzoeker Frank Santamour. Santamour bedacht een theorie die moest bijdragen aan het robuuster maken van een bomenbestand. Deze theorie heeft vooraf bepaalde percentages, van familie, geslacht en

soort in een bomenbestand, als basis. Binnen een gemeente mag maximaal 30 procent van het totaal bestaan uit één familie, bijvoorbeeld Salicaceae, slechts 20 procent van het totaal uit een bepaald geslacht, zoals *Populus*, en maar 10 procent van het totaal uit een bepaalde soort of cultivar, zoals *canadensis* 'Robusta'. 'De regel is goed toepasbaar, want tegenwoordig staan bomen vaak individueel geregistreerd. Steeds meer gemeentes hebben hun bomenbestand digitaal opgeslagen in een groenbeheersysteem. Je kunt dan snel en makkelijk opvragen hoeveel bomen er totaal zijn van een familie, geslacht of soort.'

Floor heeft deze theorie getoetst aan een praktijkvoorbeeld in de gemeente Almere. Floor: 'De gemeente Almere voldeed aan de 10/20/30-regel. Ze kwamen er wel achter dat enkele soorten, zoals *Populus canadensis* 'Robusata', bijna de grens van het vooraf gestelde percentage hadden bereikt. Dit zorgt er voor dat gemeente Almere weet welke soorten zij in de toekomst beter niet kunnen aanplanten om een robuust bomenbestand te behouden.'

Hogeschool VHL vindt de theorie dermate interessant, dat men van plan is om afstudeerders van de studies bos- en natuurbeheer en tuin- en landschapsinrichting op dit onderwerp te zetten. 'Goede ontwikkeling!', vindt Floor. 'Met behulp van deze regel kan een organisatie op een snelle manier de diversiteit vergroten.' Zij plaatst nog wel enkele kanttekeningen: 'De afstudeerders zullen nog wel rekening moeten houden met de valkuilen van deze regel. De regel houdt bijvoorbeeld alleen rekening met de verspreiding van de soort binnen de gemeente. Een belangrijke boomstructuur, zoals een ringweg, kan enkel uit essen bestaan terwijl het bomenbestand alsnog aan de 10/20/30-regel voldoet. Ondanks dat het bomenbestand vanuit de regel dan als "robuust" kan worden bestempeld. Daarnaast sluit de regel op dit moment ook nog de omgeving buiten. Een gemeente kan zich netjes aan de 10/20/30-regel houden, maar blijft nog steeds kwetsbaar voor ziekten en plagen als haar omgeving staat vol met bijvoorbeeld essen.'

Studente Dorien Nooitgedagt

Aranea Floor

Het ontwerpersperspectief

Een andere stelling uit de enquête waren dat ontwerpers niet denken aan soortendiversiteit en kiezen voor strak en uniform. Bovendien kwam daarin naar voren dat zij niet genoeg sortimentskennis bezitten om goed te kunnen werken met diversiteit. Ben ter Mull, docent tuinarchitectuur, heeft veel contacten met ontwerpers. 'Vandaag de dag pleiten nog steeds veel ontwerpers voor doorgaande lijnen en structuren. Singels zijn mooi door hun eenheid, maar men zou kunnen gaan experimenteren door af te wisselen. Daarbij moeten we kritisch kijken wat er op een plek kan komen te staan. We kunnen onszelf vragen stellen als: 'Wat is de juiste boom op de juiste plaats?' Ziektes en plagen komen niet alleen voor doordat er gebruik gemaakt wordt van monoculturen. Ik denk dat ook veel ziekten en plagen ontstaan doordat bomen in verkeerde groeiomstandigheden staan.'

Hogeschool Van Hall Larenstein vindt de theorie dermate interessant, dat men van plan is om enkele afstudeerders bos- en natuur- beheer en tuin en landschap op dit onderwerp te zetten

Vanuit zijn achtergrond vindt Ter Mull de ontwerpen die de studenten hebben gemaakt in de workshop op de Bomendag wat rommelig ogen. 'Er wordt geroepen dat ook de gebruiker extra diversiteit weet te waarderen, maar is dat zo? Het is interessant om daar onderzoek naar te doen. Waar ik het wel mee eens ben, is dat ontwerpers en groenbeheerders meer moeten samenwerken.' De waardering voor groen, waar Ter Mull het over heeft, wordt niet alleen bepaald door esthetiek. Groen heeft een namelijk een grote sociale functie. Cecil Konijnendijk besprak deze functie in zijn presentatie. Voor deze dag werd hij virtueel ingevlogen. Konijnendijk is het hoofd van het departement landschapsarchitectuur, management en planning van de SLU te Malmö. Hij benadrukt dat groene infrastructures een brug vormen tussen ecologische en sociale systemen. In zijn presentatie laat hij voorbeelden zien, waarbij op allerlei schaalniveau's het groen een posi-

tieve bijdrage levert voor de ecosysteemdiensten maar ook voor de leefbaarheid van de bewoner

Workshop

Aan het einde van de dag pasten de studenten in een workshop deze theorie toe in twee fictieve casussen van de gemeente Almere en de gemeente Dieren. Studente Dorien Nooitgedagt: 'We moesten een probleemsituatie oplossen in een laan met platanen waarvan velen kampten met Massaria. Aangezien de bomen in een hoogstedelijk gebied staan en is besloten voor een totale vervanging. We moesten een plan maken met bomen die esthetisch bij elkaar pasten, die niet ziektegevoelig waren en qua vorm in het 'landschap' pasten en natuurlijk met 'diversiteit' als uitgangspunt. In de casus kwam een busbaan voor. Daarlangs hebben we zuilvormige bomen van verschillende soorten bedacht, want die baan was rechtlijnig. Bij een marktplein hebben we ontworpen in wat vrijere vormen. Tot slot kozen we voor een groenstrook voor bomen die vrij uitliepen.'

Van schoolbank naar praktijk

Het is te hopen dat de studenten door de Bomendag geleerd hebben om diversiteit mee te nemen in een groenontwerp. Studente Dorien Nooitgedagt denkt dat ze een stuk wijzer is geworden: 'Deze Bomendag was heel nuttig. Met name de sprekers Henry Kuppen en Aranea Floor pleitten voor het gebruik van meerdere soorten en geslachten. In de lessen op school zijn wij nooit echt op deze manier met diversiteit geconfronteerd. Daardoor werden wij als studenten tijdens de Bomendag aan het denken gezet: je kunt ook uniforme beelden creëren door bijvoorbeeld verschillende boomsoorten te gebruiken die wél allemaal zuilbomen zijn.'